

До спеціалізованої вченої ради К 35.052.23
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

79008, м. Львів, вул. Князя Романа, 1/3

В І Д Г У К
офіційного опонента на дисертацію
Коваль Марії Мирославівни
«Методика розслідування катувань, що вчиняються співробітниками
Національної поліції»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний
процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова
діяльність

Актуальність теми дисертації. Дисертація Коваль Марії Мирославівни «Методика розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції», присвячена актуальній проблемі.

Автор справедливо наголошує, що численні випадки катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції завжди викликають неабиякий резонанс у громадянському суспільстві.

Враховуючи викладене, слід відзначити, що дослідження методики розслідування катувань, що вчиняється співробітниками Національної поліції відповідає потребам сучасної юридичної науки, тема дисертації М.М. Коваль є актуальною, а саме дослідження своєчасним.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, обумовлена, насамперед тим, що дисертант використала значну кількість наукової літератури з аналізованих питань, яка видана в Україні та за її межами (265 джерел). У своїй роботі М.М. Коваль критично використовує відповідні публікації, на сторінках наукового дослідження веде коректну полеміку з іншими вченими-криміналістами. Автор часто звертається до філософських категорій, що використовуються у праві. Безумовно, є позитивом роботи систематичні звернення автора до семантичного тлумачення кримінально-правових термінів, що аналізуються в дисертації.

Позитивно слід відзначити емпіричну основу дослідження, яку склали результати узагальнення слідчої практики. Розглянуто дані офіційної статистичної звітності Генеральної прокуратури України (далі – ГПУ) за 2012–2016 рр.; щорічні доповіді Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та правозахисних організацій; результати анкетування громадян працівників слідчих прокуратури (150 осіб у Київській, Львівській, Одеській, Сумській, Харківській областях). Також вивчено матеріали 55 кримінальних проваджень за фактом вчинення катувань.

Автором вдало обрані і методи дослідження, виходячи з поставлених у роботі мети і задач, з урахуванням об'єкта та предмета дослідження. Під час дослідження використано низку загальнонаукових та спеціальних наукових методів пізнання, за допомогою яких здійснено всебічний та об'єктивний аналіз його предмета. Таким чином автор у своїй роботі продемонструвала високий теоретичний рівень викладу матеріалу, логіку дослідження, вміння застосовувати різноманітні методи наукового пізнання, аналізувати законодавчі акти, коректно полемізувати з іншими авторами, аргументовано відстоювати власну точку зору, узагальнювати науково та практично значущі висновки.

Обґрунтованість та достовірність результатів, отриманих М.М. Коваль в ході наукового дослідження, забезпечена завдяки використанню належної джерельної бази, вмілому опрацюванню емпіричного матеріалу, правильному поєднанню методів наукового пошуку. Усе це забезпечило обґрунтованість сформульованих у дисертації наукових положень, висновків і рекомендацій.

Окрему увагу слід звернути на апробацію результатів дисертації, які доповідались та обговорювались на науково-практичних конференціях (як всеукраїнських, так і міжнародних), є базою для відповідних законопроектів.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що представлена робота справді є одним з першим у юридичній науці України комплексним дослідженням, яке присвячене розробці методики розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної

поліції.

На основі проведеного дослідження обґрунтовано і сформульовано положення і висновки, які є новими для науки кримінального права або наділені ознаками наукової новизни, і виносяться на захист.

Автором доведено, що особливості розроблення тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій у розслідуванні катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції, полягають у використанні сучасних способів і прийомів проведення слідчого огляду, освідчування потерпілого, допиту учасників процесу.

Новим є пропозиція внести доповнення до ч. 1 ст. 183 КПК («Тримання під вартою»).

Повною мірою схвалюємо позицію автора про доцільність доповнити ч. 2 ст. 242 КПК України («Підстави проведення експертизи») та доповнити ст. 6 «Повноваження Державного бюро розслідувань» Закону України «Про Державне бюро розслідувань» (в авторській редакції).

Дисертантом вперше доведено, що основними способами протидії розслідуванню катування, що вчиняються співробітниками Національної поліції, є: відмова у прийнятті заяви чи повідомлення про злочин та внесення у ЄРДР; приховування злочину шляхом створення фальсифікованих документів щодо вчинення катування підозрюваних (обвинувачених); погрози вчинення фізичної розправи над підозрюваним (звинуваченим) або звинувачення його в тяжчому злочині; підкуп слідчого, свідків, спеціалістів, які беруть участь у досудовому розслідуванні.

Визначено правові та криміналістичні засоби подолання протидії розслідуванню, окреслено тактичні операції щодо захисту учасників досудового розслідування катування, що вчиняються поліцейськими.

Отже, положення, результати та висновки, заявлені дисертантом як такі, що містять наукову новизну, достатньо точно відзначені у вступі до роботи, авторефераті дисертації, викладені в розділах основної частини дисертації.

Дисертація М.М. Коваль містить значну кількість наукових положень, висновків та рекомендацій, які вперше пропонуються в криміналістиці або становлять собою розвиток попередніх досліджень відповідної проблеми. Автор сформулювала ряд важливих висновків, пропозицій та рекомендацій, які характеризуються новизною та в сукупності вирішують важливу теоретичну та практичну проблему, пов'язану з методикою розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції.

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом і друківаними працями автора дозволяє стверджувати, що результати дослідження відзначаються науковою новизною.

Значущість результатів дослідження для науки і практики. Теоретична і практична значущість одержаних результатів полягає в тому, що викладені в роботі висновки, узагальнення та пропозиції можуть бути використані в процесі вдосконалення чинного КПК України.

Висновки та пропозиції отримані в дослідженні можуть бути використані для подальших наукових досліджень цієї проблематики, а також у навчальному процесі.

Врахування одержаних у процесі дослідження результатів може бути спрямовані на оптимізацію слідчої діяльності у розслідуванні катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції.

Повнота викладу положень дисертації в опублікованих працях М.М. Коваль. Результати дисертації належно апробовані. Основні положення дослідження відображено у дванадцяти друківаних наукових працях, з яких три статті у наукових фахових виданнях України, одна у науковому періодичному виданні іншої держави, дві у виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази даних «Index Copernicus International», та 6 тезах виступів на науково-практичних конференціях.

Автореферат дисертації ідентичний за змістом основним положенням самої дисертації.

Вищевикладене дає підстави для висновку, що дисертація Коваль Марії Мирославівни «Методика розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції» є завершеною науково-дослідною роботою, яка за своїм призначенням і змістом відповідає вимогам, що пред'являються дисертаціям на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза, оперативно-розшукова діяльність.

У цілому позитивно оцінюючи рецензовану працю, звернемо увагу на **окремі дискусійні положення, неточності та упущення**, які потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту.

1. В цілому до роботи також хотілося б вказати наступне зауваження. Дисертант досить часто «забруднює» підрозділи роботи великими масивами теоретичних загальновідомих положень, в середньому, проводячи аналіз роботи така картина спостерігається як найменш у 5 підрозділах, де розмір приділеної уваги у сторінковому еквіваленті складає від 4 до 8 сторінок. На нашу думку такий підхід не є вірним, особливо враховуючи суто прикладний характер дисертації.

2. Викликає здивування також абсолютне ігнорування дисертантом застосування тактичної моделі розслідування злочинів досліджуваної категорії такого потужного інструменту як негласні слідчі розшукові дії, що є беззаперечним недоліком роботи з огляду на її практичну спрямованість.

3. У підрозділі 2.2. дисертант розглядає типові слідчі ситуації які виникають під час розслідування вказаних злочинів, однак, зовсім не висвітлює таку ситуацію, коли інформація про катування надходить до уповноважених осіб оперативним шляхом від працівників ВБ або СБУ. Тому на нашу думку це питання слід було б врегулювати відповідним чином вивчивши відповідні наукові та практичні джерела.

4. На сторінці 152 в підрозділі 3.2. дисертант зазначає, що в окремих слідчих ситуаціях слідчий використовує непроцесуальну допомогу спеціалістів задля отримання висновків, актів, інших документів про

властивості предметів, речовин або взаємозв'язок процесів. Хотілось більш детально почути як саме дана допомога може вплинути на процес розслідування кримінальних проваджень про катування, що вчиняються працівниками Національної поліції.

5. У підрозділі 1.2. «Криміналістична характеристика катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції», автор зазначає, що способи заховання катування розділяються на низку груп, що охоплюють приховання злочину шляхом: 1) приховування інформації і/або її носіїв; 2) знищення інформації і/або її носіїв; 3) маскування інформації і/або її носіїв; 4) фальсифікації інформації і/або її носіїв; 5) можливі також і змішані способи. На нашу думку, доцільно додатково обґрунтувати, які саме способи заховання застосовують працівники Національної поліції, що вчинили катування.

Загалом висловлені критичні зауваження істотно не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження, оскільки більшість із них є дискусійними або можуть бути предметом дискусії в ході прилюдного захисту дисертації.

Представлена робота характеризується необхідними для такого дослідження компонентами: критичний аналіз попередніх дослідників, проблеми пов'язаної з методикою розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції, органічне поєднання різних методів пізнання, звернення до досягнень інших галузей права та даних суспільних наук, наведення необхідних статистичних даних.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів та присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника. На підставі вищевикладеного вважаю, що дисертація Коваль Марії Мирославівни «Методика розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції» є завершеною науковою працею, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання вдосконалення

методики розслідування катувань, що вчиняються співробітниками Національної поліції. Дисертація відповідає вимогам щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук, її зміст відповідає заявленій науковій спеціальності, а автор Коваль Марія Мирославівна на основі прилюдного захисту заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза, оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент –

**Інспектор взводу №2 роти №1 батальйон №2
Управління патрульної поліції у м. Львові
Департаменту патрульної поліції,
старший лейтенант поліції
кандидат юридичних наук**

Ю.Є. Коваль

Юліана Коваль Ю.Є. завідує.

Юліана Коваль Ю.Є. завідує.

